

Félórás bolyongás a Rákóczi-út mellékutcaiban és a körúton a sárga csillag nyomán

Amikor a Rákóczi-út sarkán megállva, benézünk az Akácfa-utcába, csak úgy sárgállik a világ a szemünk előtt. Jó félpercig egyetlen olyan ember sem tűnik fel a járdán, aki sárga csillag nélkül haladna, minden eddigi tapasztalatunk után is növekvő csodálkozással bámulunk az egymásután elhaladó járókelőkre: *Ilát igazán ilyen sokan vannak?* Nagyon sok közöttük az egészen egyszerűen öltözött, kopott, vagy éppen rongyos ember; mintha valami szándékosság, vagy megrendeztettség volna az egész utca képében. A gazdag, vagy legalább a jómódú középosztályhoz tartozó zsidóság egészen távol marad mostanában az utcától, szinte meglepő, amikor egy jólöltözött, bundás nő közeledik sárga csillaggal a mellén. *A szegény zsidókat viszont teljes számmal kiküldték az utcára, a hatás kedvéért.* Ha tervszerűség, vagy igazi hadászati elgondolás talán nincs is benne: *annyi bizonyos, hogy ezen az első napon az utca távolról sem ad helyes képet a zsidóság vagyoni megoszlásáról és rétegződéséről.*

*

A Dohány-utcában igen élénk a forgalom, a sárgacsillagos és csillag nélküliek számát úgy jó felesre lehet becsülni néhányperces szemlélődés után. A kis kávéház, amelybe először betekintünk, egészen tele van emberekkel. Minden asztal mellett ülnek ketten-hárman, persze kis kabátban, felöltő nélkül, — *persze csillagot egyet sem látni.* Úgy látszik, még nincs teljes rend a kiadott intézkedések értelmezése körül, igyekeznek úgy felfogni a helyzetet, hogy a sárga csillagot csak a nagy kabátban kell viselni. Látják azok sem hordják a sárga csillagot, akik kalappal a fejükön ülnek az asztalok mellett és ujságot olvasnak. Egyébként meglepő, nagy csönd van a kis helyiségben, máskor ilyenkor, hasonló, majdnem telt ház mellett olyan zűgásnyüzsgés volt itt, hogy a betévedő alig hallhatta a saját hangját. *Most semmi üzletkötés, aranyárfolyam, még egy kis hadi helyzet-megbeszélés, rádióhírek kicserélése sem folyik.*

A következő kis utca sarkán, a pálinkamérésben három ember áll kabátban, mind a háromnak a mellén ott a sárga csillag. Rikkancs halad el a kis üzlet előtt, hóna alatt a legfrissebb ujságokkal, ő is sárga csillagot visel a mellén. Tovább, már majdnem a Körútnál, rokkant ujságárus ül, mellékfoglalkozása Beszkárt-érmék, legújabbán pedig előírásos sárga csillagok árusítása. Egy pengő ötven fillér egy csillag, megkérdezzük, hogy megy az üzlet. Feltekint meglepetve, vállat von és azt mondja:

— Elég szépen. Mostanáig eladtam összesen majdnem hatszáz darabot.

Kint a Körúton, a kis másodhetes moziban azt mondják, hogy egyelőre semmi változás nincs a látogatottságban. Sárgacsillagos embert jóformán nem is láttak az előcsarnokban gyülekező közönség soraiban, a mozi mégis egészen megtelt. A keresztény közönség mintha nagyobb kedvvel indulna ezen az első napon szórakozások után. Kint a ha-

talmas üvegablakos nagykávéházban már mást mond a főpincér:

— Erősen visszaestünk, kérem. A délelőtti közönség még majdnem változatlan volt, a délutáni feketézők száma azonban erősen megcsappant. Tetszik tudni, az a feltűnő, hogy egészen hiányzanak most azok a vendégek, akik óraszámra szoktak üldögélni egy pohár fekete mellett. Most a legtöbb ember jön, megissza a feketéjét, mások keresnek valakit, beszélgetnek vele negyedórát, azután mennek tovább. Az a bizonyos kávéházi publikum, amely úgyszólván fél életét nálunk töltötte, egyelőre nagyon megritkult, nyomát is alig látjuk a mai napon.

*

A körút másik sarkán, a sokkal kevésbé fényes, kopottabb kávéházban is kevesebben vannak valamivel a szokottnál, de feltűnően üres a kártyaszoba. Mindössze két asztalnál folyik kommerszjáték, az is valamivel csöndesebben, mint még tegnapig. A játékosok sárga csillag nélkül való emberek, mindegyik mögött üldögél vagy álldogál azonban kettő-három, akik feszült érdeklődéssel figyelik a játékot és ezek mind csillagot viselnek. A főpincér röviden beszámoly a helyzetről.

— Tegnap még tíz vagy tizenkét kártyás-társaságunk volt, tetszik látni, most csak kettő van üzemben. Már a közelmúlt két évben is erősen megritkultak a kártyások, híre járt, hogy az új rendszerben nem szeretik ezt az időtöltést, legalább nyilvánosan, kirakati ablakok mögött nem. Ezért azután kevesebben jöttek. Most azután egészen akadozik az üzem.

Bizony nagyon megritkult az a furcsa társaság, amely azelőtt fél életét kávéházakban töltötte, amelynek mindig volt ideje és pénze ahhoz, hogy kora délutántól késő éjszakáig tétlenül üldögéljen kávéházi asztalok körül, tekintet nélkül harctéri eseményekre, világpolitikai fordulatokra, gazdasági válságokra vagy egyebekre. Évtizedeken át rengeteg kroit, hangulatképet és egyebet olvastunk liberális jellegű sajtótermékekben erről a bizonyos kávéházi életéről, Budapest egyik legszembetűnőbb és a közénk tévedő idegen számára legjellegzetesebb jelenségéről, amely bizony nagyon távol állott attól, hogy *becsületünkre válják.* A sárga csillag most legelőször, mindjárt a premier napján ezen változtatott lényegesen és *senki sem vonhatja kétségbe, hogy a főváros egész külső képének és életének javára.*

*

A Nápszínház-utca mellékutcaiban természetesen ugyancsak nagyon sok a sárga csillag. Egy trafikban négy embert látni, három férfi, egy nő, valamennyien a jelvényt hordják. Egy élelmiszerüzletben egyetlen csillag nélküli vásárlóval szemben öt csillagos álldogál egy fehérkötényes kiszolgáló segéd előtt. Egy kiskocsmában ugyancsak csillag nélkül üldögélnek a vendégek, a hosszú fogason sorban függő kabátokon an-

nál több a sárga jelvény. A főpincér, akit megkérdezzük, kedvetlenül vonogatja vállát; eddig még nem kaptak határozott intézkedést, hogyan kell eljárni ebben a vonatkozásban. Mindenütt szokatlanul nagy csend van, semmi vita, semmi hangos tárgyalás; az egész környék érezhetően és szembetűnően átalakult.

Az első nap benyomásait összegezve, annyit nyugodtan elmondhatunk, hogy *rögtön, egycsapásra erősen háttérbe szorultak Budapest összképében a régi, zavaró, idegen vonások, az a furcsán kavargó, minden nyilvános helyet, de különösen ezeket a városnegyedeket lármásan elfoglaló elem, amely évezredek jellegzetességeivel, idegenszerű becsédevel, lázas közszerepelésével messzemenően elvette ennek a városnak magyar jellegét: most nagyon megritkult.*

Az őslakoságnak, az itt élő keresztény magyarságnak megnyílt az út, hogy maga jelenjen meg a fórumon, megmutassa szerényebb, csöndesebb és magasabb színvonalú egyéniségét és *átalakítsa saját képére ezt a várost, amelyet ő épített fel a Duna két partján, ő tett naggyá, amelyben azonban minden szépek és jónak a javát mások foglalták el, amelynek oly kozmopolita, tőlünk oly mérhetetlenül távolesó képet adtak a minden gátlás nélkül az első vonalba törekvő idegenek.* Bizonyos, hogy a legközelebbi napokban ez a fejlődés határozottan és gyors tempóban fog előrehaladni...